

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének évi közgyűlése és konferenciája Csurgón

2005. június 27–29-én Csurgón, a Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnáziumban tartotta tizenegyedik évi közgyűlését az Egyházi Könyvtárak Egyesülése (EKE).

A képeken: Szabó Sándor, jobbra fent: Ásványi Ilona, lent: Korzenszky Richárd

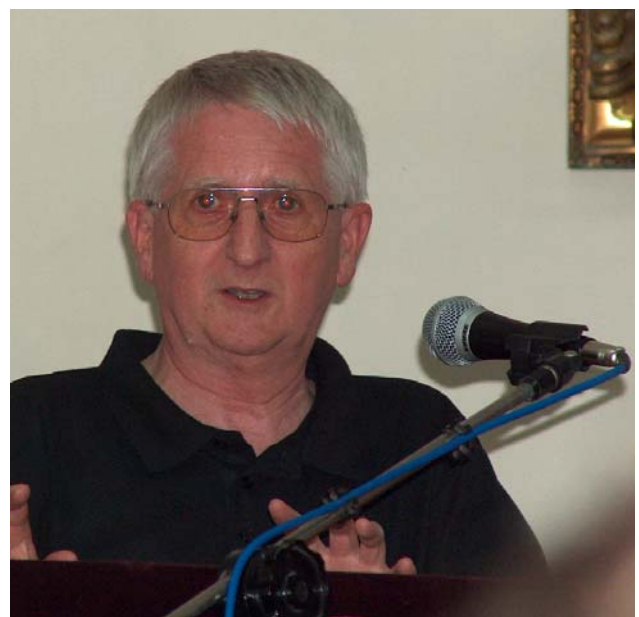

A gimnázium dísztermében Szabó Sándor igazgató köszöntötte a vendégeket, majd Köntös László, a pápai református gyűjtemény vezetője

tartott nyitó áhítatot. Ásványi Ilona, az EKE elnöke beszámolt az egyesülés egész évi működéséről, Sullayné Szigetvári Ildikó kamarás a pénzügyekről tájékoztatót.

A közgyűléshez kapcsolódó konferencia témája a fogadó intézmény jellegéhez igazodott: Egyházi iskolai könyvtárak régen és ma. Mottóul Apáczai Csere János máig érvényes gondolata szolgált: „A tudás gyökere keserű, gyümölcse pedig gyönyörűség”. Elsőként Jelenits István piarista szerzetes, teológus beszélt a magyar

Nagy Attila, Ásványi Ilona
és Jelenits István

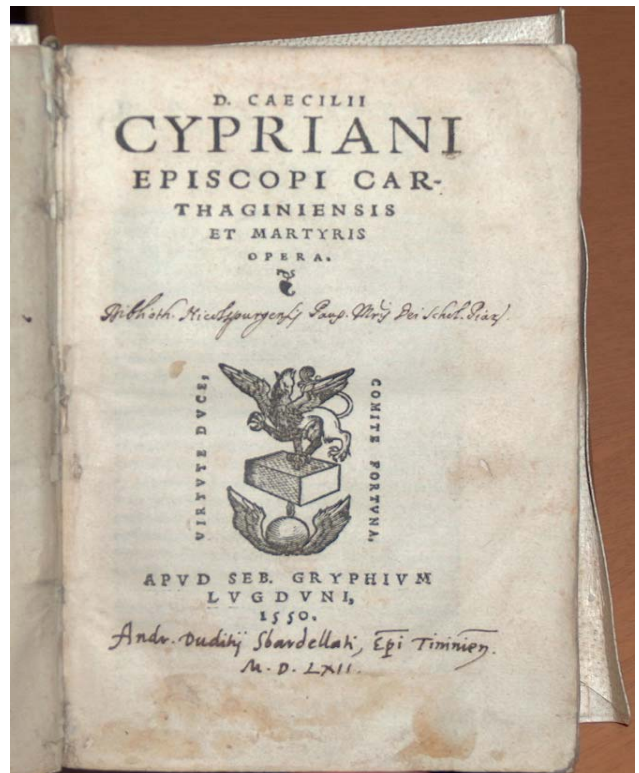
elnöke átadta az Örökségünk Somogyország Kincse kitüntető címet a gimnázium könyvtárának.

Másnap az egyesülés tagsága – a hagyománynak megfelelően – szakmai kirándulásra indult, ezúttal Zágrábba, Horvátország fővárosába. Kevésbé ismert, hogy a horvátok nemzeti könyvtárának helyet adó impozáns üvegpalota rejti egyetlen megmaradt XVII. századi főúri gyűjteményünket. Zrínyi Miklós könyvtárát monográfusa, *Monok István*, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója ismertette meg velünk. *Ivan Kosič*, a Régi Könyvek Tárának vezetője bemutatta féltett kincseiket, köztük nagy meglepetésre egy corvinát is. Hasonló élményben volt része a csoportnak az Érseki Könyvtárban is, ahol fontos nyelvemlékünket, a Hodászi Kódexet adták kézbe.

tanítórendek iskoláiról és azok könyvtárainak kialakulásáról. *Korzenszky Richárd* tihanyi apát az egyházi könyvtárak rendszerváltás utáni helyzetét vázolja kitért a kis szerzetesközösségek gyűjteményi problémáira is. *Nagy Attila* olvasáskutató összevetette a középiskolások húsz évvel ezelőtti és jelenlegi kedvenc olvasmányait. *Balogh Mihály*, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum főigazgatója 1910-től napjainkig jogszabályokat, selejtezési jegyzékeket, felméréseket áttekintve megdöbbentő (megrendítő?) tényeket és adatokat tárt a hallgatóság elé az egyházi iskolai könyvtárak XX. századi sorsáról.

A konferencia résztvevői este ökumenikus imán vettek részt a csurgói református templomban, ahol *Márkus Mihály*, a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke, *Ittész János*, a Dunántúli Evangélikus Egyházkerület püspöke és *Maczkó Gyula* esperes szolgált. A szertartás után *Gyenesei István*, a Somogy megyei közgyűlés

és az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója ismertette meg velünk. *Ivan Kosič*, a Régi Könyvek Tárának vezetője bemutatta féltett kincseiket, köztük nagy meglepetésre egy corvinát is. Hasonló élményben volt része a csoportnak az Érseki Könyvtárban is, ahol fontos nyelvemlékünket, a Hodászi Kódexet adták kézbe.

A harmadik nap műhelymunkával kezdődött: a nemrég alakult, de máris eredményesen dolgozó munkacsoportok számoltak be munkájukról, majd a határon túli könyvtárak meghívott képviselői és az újonnan felvett tagkönyvtárak vezetői

mutatkoztak be. A délelőtt a gimnázium könyvtárának és parkjának bejárásával zárult. Ezután újabb, de most közeli kirándulás következett: Kaszópusztán már nem szakmai program, hanem szabadban tálalt ebéd várta a vendégeket. Innen kisvasúton utaztak a Baláta-tóhoz, s rövid erdei séta után Csurgóra tértek vissza.

Méltó befejezése volt a háromnapos konferenciának *Csörsz Rumen István* és *Kobzos Kiss Tamás* Csokonai-estje.

Bakonyi Ibolya

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének szakmai napja

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének (EKE) ez évben tizenegyedik alkalommal megrendezett éves közgyűlésén először került sor szakmai napra.

Az „egyházi könyvtárak” gyűjtőnév mögött szakmai szempontból eltérő helyzetű és jellegű intézmények állnak: vannak egyetemi, főiskolai, gimnáziumi, szerzetesi, egyházmegyei, egyházkerületi, műemlék épületekben tevékenykedő, jelentős régi állománnyal rendelkező gyűjtemények és természetesen vannak új, modern alapítású könyvtárak is. A könyvtárakra váró feladatok ennek megfelelően nagyon sokrétűek, az intézmények egy része megfelelő számú szakemberrel, korszerű technikai háttérrel, rendezett, feldolgozott állománnyal rendelkezik, de sajnos vannak olyan könyvtárak is, melyek inkább könyvraktárhoz hasonlítanak, és feldolgozottság tekintetében is elhanyagoltak.

A különbözőségeik ellenére – ahogy *Gáborjáni Szabó Botond* egy tanulmányában fogalmazott – az egyházi könyvtárak között lényegi azonosság vagy tartalmi rokonság is kimutatható, ilyen például a gyűjtőköri hasonlóság, a szokásjog és a hagyomány döntő szerepe a működésben, és a különböző egyházi gyűjteményeknek (könyvtár, levéltár, múzeum) szintén a történelmi hagyományokra visszavezethető szimbiózis. (Dr. Gáborjáni Szabó Botond: A magyarországi egyházi könyvtárak helyzete, céljai és jövőképe in *Könyvtári Figyelő* 2002. 1-2. sz.)

A tavalyi jubileumi közgyűlésen fogalmazódott meg az ún. munkacsoportok létrehozásának ötlete, melyek az egyházi könyvtárak típusbeli

és gyűjtőköri sajátosságainak figyelembe vételével alakulnának meg. 2005 januárjában négy műhely kezdte meg működését: a Gyűjteményi, a Szoftveres, a Periodika- és a PR-csoport. A szakmai nap a csoportok vezetőinek beszámolóival indult.

Berecz Ágnes (Ráday Gyűjtemény), a Gyűjteményi csoport vezetője ismertette az egyházi könyvtárakban végzett, a digitalizált állományt feltérképező felmérés eredményeit. A beszámolóból kitűnt, hogy több gyűjtemény már élenjár ebben a munkában, digitalizált dokumentumaik az interneten is kutathatók. A felmérés arra is rávilágított, hogy több egyházi könyvtárban vannak helyben archivált, „házi használatra” digitalizált dokumentumok, melyek többsége teljes terjedelemben digitalizált mű. Az ismertetett digitalizált és a jövőben digitalizálásra szánt dokumentumok áttekintéséből arra derült fény, hogy prioritást élveznek a régi nyomtatványok, kéziratok, melyek különlegességei az adott gyűjteményeknek, ugyanakkor a digitalizálási tervekben megtalálhatók olyan modern teológiai szakkönyvek, illetve helytörténeti, intézménytörténeti szempontból jeles alkotások, melyek a kutatók által gyakran használt, ugyanakkor nehezen elérhető művek közé sorolhatók.

A digitalizálás már korszerű számítástechnikai háttérrel követel, amivel csak kevés egyházi könyvtár rendelkezik – világított rá az a felmérés, melyet a Szoftveres munkacsoport készített.

A felmérés eredményét *Baranya Péter* (Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola Könyvtára), a munkacsoport vezetője ismertette. A kérdőív több szempontból vizsgálta az egyházi könyvtárak informatikai fejlettségét: egyrészt az eszközök oldaláról minőségi és mennyiségi jellemzők alapján, másrészt a szoftverek oldaláról, harmadrészt pedig a felhasználók számítástechnikai képzettsége szempontjából. A beérkezett adatok alapján kiderült, hogy a legrosszabb helyzetben a szerzetesi könyvtárak vannak, míg a felsőoktatási könyvtárak helyzete mondható e tekintetben a legjobbnak. Átlagosan az egyházi könyvtárakban öt fő dolgozik (az adatszolgáltató 38 könyvtár adatai alapján), az egy főre jutó kötettség pedig 20 438. Az

állományok feldolgozása főként Orbis, Corvina, Huntéka, Szikla 21 és Aleph könyvtári szoftve-
rekkel történik. Az informatikai ismeretek vizs-
gálata azt mutatja, hogy a könyvtárosok nagy
többsége rendelkezik legalább alapfokú informa-
tikai képzettséggel, és elenyésző azon kollégák
száma, akik semmilyen számítástechnikai ismer-
rettel nem bírnak. A felmérés adatai szerint az
adatszolgáltató könyvtárakban összesen 346
számítógép található, ebből az olvasók 166
számítógépet használhatnak, itt is a főiskolai
könyvtárak vezetnek tetemes előnnyel. Sajnos
több olyan nagy egyházi könyvtár van, ahol
egyáltalán nem áll az olvasók rendelkezésére
számítógép. A felmérés célja egyrészt az volt,
hogy feltérképezze az egyházi könyvtárak infor-
matikai fejlettségét, másrészt pedig, hogy meg-
rajzoljon egy fejlődési irányt, amely segítséget
nyújthat a könyvtáraknak a továbblépésben, ille-
tőleg az informatikai fejlesztések tervezésében.

A harmadik beszámolót a PR-munkacsoport
koordinátora, *Kohári Mária* (Váci Egyházmegyei
Könyvtár) tartotta. Bemutatta az EKE új címtár-
át, mely a tagkönyvtárak legfontosabb adatait
tartalmazza, kiegészítve a könyvtáros kollégák
elérhetőségi adataival. Az új címtár a közeljövő-
ben már elérhető lesz az EKE-honlapon is. A
tavalyi évben útnak indult az EKE-hírlevél, amely
igyekezett tájékoztatni a tagkönyvtárakat az egye-
sülés rendezvényeiről, illetve minden, a szakmát
érintő hírről, konferenciáról, találkozóról. Az
EKE levelezőlistája az idén több téma kapcsán
is felpettségült – derült ki a beszámolóból –, az
egyik a digitalizálás volt. Az egyesülés honlapjá-
nak fejlesztése, gondozása fontos feladata a mun-
kacsoportnak, hiszen sok egyházi könyvtárnak ez
az egyetlen on-line megjelenési lehetősége.

Kövécse Ildikó (Sze-
gedi Hittudományi Fő-
iskola Könyvtára), a
Periodika-munkacso-
port tevékenységéről
tartott rövid beszámó-
lót. A csoport nagy fel-
adatra vállalkozott,
mégpedig az EKE-tag-
könyvtárak kurrens,
majd retrospektív fo-
lyóirat-állományának feldolgozására. Az első ered-
mények hamarosan olvashatók, illetve böngészhe-
tők lesznek az egyesülés honlapján. Az adatbázis

nagy segítséget jelenthet majd a kutatók kiszolgálásában és az állománygyarapítás terén is. A munkacsoport vezetője rövid bemutatóval szemléltette a készülő periodika adatbázist a szakmai nap résztvevőinek.

A beszámolók után *Monok István*, az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) főigazgatója kért szót. Beszédében méltatta az egyesülés munkáját, és rámutatott az együttműködés szükségességére. Hozzátette, hogy mind az OSZK, mind a Könyvtári Intézet számít erre az összefogásra. A munkacsoportok beszámolóihoz hozzáfűzte, hogy itt is lehetséges az együttműködés, elég gondolni a Nemzeti Periodika Adatbázissal való közös munkára, vagy a digitalizálási problémák közös kezelésére. Példának hozta fel a digitalizált dokumentumok tárolási gondjait, melyekre megoldást jelenthet az OSZK nagy kapacitású szervere. Az együttműködés fontosságát emelte ki a határon túli könyvtárakkal kapcsolatban is, méltatva az egyesülés nyitottságát a határon túli intézmények irányában.

Ezt követően mutatkoztak be a közgyűlésen részt vevő határon túli egyházi könyvtárak. *Bereczki Gyöngyvér* a Babes-Bolyai Egyetem Katolikus Teológiai Fakultásának Könyvtáráról beszélt, majd *Emődi András Gábor* számolt be a Nagyvárad Római Katolikus Püspöki Könyvtár munkájáról, feladatairól. *Ferencz Erika* a Gyulafehérvári Római Katolikus Hittudományi Főiskola Könyvtára gyűjteményét ismertette, végül pedig *Küsmődi Attila* számolt be egy új kezdeményezésről, a Szamosújvári Római Katolikus Gyűjtőkönyvtár kialakításáról és feladatairól. A gyűjtőkönyvtár a Szamosújvári Esperesi Kerület területén található plébániai könyvtárak régi könyves állományát, illetve irattárát próbálja

összegyűjteni és megfelelő tárolási körülmények között megőrizni az utókor számára. A határon túli könyvtárak meglehetősen rossz körülmények között, elszántan, hihetetlen munkával tesznek meg mindent a magyar kultúra megmentéséért, ápolásáért. A beszámolókból azonban az is kiderült, hogy ezen munkához nélkülözhetetlenek az anyaországból érkező támogatások. A jövőt tekintve már vannak biztató kezdeményezések.

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülete több mint tíz éves munkájával felkeltette a hazai könyvtáros szakma figyelmét is. Ezt igazolják azok a megkeresések, melyek az egyesülés véleményét is kéri könyvtárügyi kérdésekben. A nap záró harmadában olyan aktuális témák kerültek napirendre, mint a *magyar kulturális stratégia*, a tervezett *etikai kódex*, a *magyar könyvtárügy marketingstratégiája* és a *digitalizálás országos stratégiája*. Az egyesülés is tanulmányozta az ezekhez kapcsolódó munkanyagokat, igyekezett kialakítani álláspontját.

Elsőként Berecz Ágnes ismertette az egyesülésnek a magyar kulturális stratégiával kapcsolatban kialakított véleményét. Összefoglalójában méltatta egy, a nemzeti kultúra védelmét, fejlődését segítő kulturális stratégia kidolgozásának ötletét. A kidolgozott stratégia azonban számos esetben nem ad megfelelő választ, sok kérdést nyitva hagy.

A könyvtáros etikai kódexet korábban már megvitatta az EKE elnöksége, a nagyobb egyházi gyűjtemények megkérdezésével. Minden szakma önértékelését emeli egy ún. etikai kódex megalkotása, mely megfogalmazza azokat a követelményeket, elvárásokat, melyeket szükségesnek vél hivatása gyakorlásához. Kövécs Ildikó ismertette az etikai kódex felépítését, szerkezetét, méltatta jelentőségét. Megjegyezte azonban, hogy az etikai kódex tervezete több helyen in-

kább a szervezeti és működési szabályzatokban rögzített elvárásokat tükröz. Ugyanakkor fontos, hogy a kérdésről együtt gondolkodjunk, hiszen csak így tud az egyesülés egységes álláspontot kialakítani.

Ásványi Ilona (Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár), az egyesülés elnöke, a szakmai nap záró akkordjaként a magyar könyvtárügy marketingstratégiájához és a digitalizálási stratégiához fűzött gondolatokat. A kereskedelembe használt kifejezések – mint marketing, menedzsment, PR-munka – lassan szinte minden munkaterületre beszivárognak, már a kulturális szférában is találkozni lehet ezekkel a fogalmakkal. A kérdés az, hogy milyen formában állják meg ezek a helyüket a könyvtárügy terén, illetve szabad-e ezeket a kifejezéseket ténylegesen kifejtett tartalom nélkül ráerőltetni kulturális tevékenységekre. Tény azonban, hogy ma már nem elegendő a csendben végzett munka, fontos a „reklám” és a „menedzsment”. A nap folyamán többször szóba került a digitalizálás, amely téma elől az

egyházi könyvtárak sem térhetnek ki. Az elnökségi összejöveteleken, a közgyűléseken és a levelezőlistán is folyt már közös gondolkodás: maguknak az egyházi könyvtáraknak is ki kell alakítaniuk a saját digitalizálási tervüket.

A szakmai nap igazolta, hogy az egyházi könyvtárak igyekeznek aktívan bekapcsolódni a magyar könyvtári rendszerbe, az aktuális kérdésekben megfogalmazzák és hangot adnak véleményüknek, melynek kialakítását az egyesülésen belül meginduló műhelymunka még inkább előrelendíti.

Kohári Mária
Váci Egyházmegyei Könyvtár
Fotók: *Keveházi Katalin*

Hidd el, jó úton jársz, ha a könyv az egyik legjobb cimborád*

Programok a dunaújvárosi József Attila Könyvtárban

A mese hatása a gyerekekre

A gyerekeknek születésük pillanatától kezdve fokozatosan fejlődik ki az értelmük. Ezt a folyamatot meséléssel szinte az első pillanatoktól alakíthatjuk.

A kialakuló személyiség egyre jobban részt vesz saját maga formálásában. A mese megtalálja a hozzá vezető utat, a személyiséget jótékonyan befolyásolhatja.

„A jó talajba hullott magvakból gyönyörű virágok és sudár fák sarjadnak – táplálják a reményt, és csökkentik a szorongást –, gazdagítják a gyermekek életét.” (Bruno Bettelheim)

A mese segítséget nyújt abban, hogy a gyermekek jobban megértsék a világot. A mesék a gyermek belső lelki világát tükrözik vissza, segítik jelleme alakításában. A mesékbe beletemetkező gyermek együtt él a mesehőssel, azonosul a neki tetsző tulajdonságokkal, olyan hőst választ ideálnak, amilyenné ő is szívesen válna.

A meséket hallgatni kell

„Maradj, fogd a kezem,
ülj az ágyam szélére, mesélj!
Ha lerúgom a paplant,
Takarj be, simogasd meg az arcom,
És ha elalszom, akkor se hagyj el.”

(Ágai Ágnes)

Nincs nagyszerűbb dolog annál, amikor a kisgyerek issza minden egyes szavát a mesélőnek, és képzelete elindul abba a csodás világba, amit együtt teremtett meg azzal, akinek a meséjét hallgatja. „A meséket hallgatni kell. Beszélj, mesélni kell egymásnak. Amikor anya mesél a gyermekének, akkor mindig csoda történik. Nem is az a fontos, hogy mit mesél, hanem a varázskör, amiben akkor csak ők ketten vannak.” (Lázár Ervin)

A gyermek az izgalmas, fantasztikus történetnek örül, a felnőtt annak, hogy örömet szerzett. A gyerekek számára a mese cselekménye a fő vonzerő, mert a gyerek az állandó mozgásban, cselekvésben leli örömét. Így képzelete segítségével átéli a mesehős kalandjait, és sikerül megvalósítania mindazt, amit az életben nem. Tanulásságul szolgálnak azok a gondolatok, amelyek a mese fonalán végig éreztetik, hogy a „jó tett helyébe jót várj”. Például aki elmegy a sérült, beteg, éhes állat mellett segítségnyújtás nélkül, az a próbák közben magára marad, és nem sikerül teljesítenie a rábízott feladatot. A mesék koronként és a társadalommal együtt változnak. A hősökre hosszú próbatétel vár, akár csak a gyerekekre felnövésük során. Mindenért meg kell küzdeniük, ehhez kell erőt meríteniük a mesehősök példájából. Hozzuk közelebb a meséket!

Mesemondóverseny

A megcsappant olvasótábor és az olvasás gyönyörűségéhez vezető út cselekvésre ösztönzött minket, így tizennégy évvel ezelőtt meghirdettük az első városi mesemondóversenyt. Sikertől hagyományt teremtenünk a mesemondásnak az általános iskolás (alsó és felső tagozatos) gyerekek körében. Mesét mondani, hallgatni gyönyörködtető, ünnepi élmény. „A mese lényegében saját kalandja annak, aki átéli: aki költötte, aki elmondja, aki hallgatja.” (Honti János)

A megnyert közművelődési pályázattal a kezünkben hozzáláthattunk az előkészületi munkához. Az iskolákkal kapcsolatban segítségünkre volt a már kialakult jó együttműködésünk. Felhívásunkra lelkesen neveztek be, majd megtartották a házi versenyeket, hogy a legjobb három (alsó és felső tagozatos) tanuló képviselje az iskolát. Tíz általános iskolából jönnek el évről évre. A kis mesélők a szabályokat figyelembe véve készülnek fel. Próbáltunk színesíteni, évenként más-más meséket tettünk be a választható mesék közé, így idegen népek meséit (francia, indián, kínai), az Európa Unióhoz való csatlakozásunk alkalmából európai népek meséit. A meseválasztást könyvkiállításokkal segítettük (műmesék, népmesék külön tárlóban elhelyezve). Meserejtvénnyel játékosan felkészítettük a gyerekeket (hatalmas fa sárga kartonon, amelynek hét aranyalmája titkot rejt). A gyerekek élvezettel fejtették, sikerült még több mesével megismerkedniük. Minden alkalommal vendégül

* A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 37. vándorgyűlésén, Gödöllőn, a Gyermekkönyvtáros Szekcióban elhangzott előadás írásos változata

láttunk, egy „igazi” mesemondót is, többek között *Kóka Rozáliát*, *Fábián Évát*, akik nemcsak meséltek, hanem hasznos tanácsokat is adtak a jövő mesemondóinak. Felhívták a figyelmet a szép magyar beszédre, arra, hogy az előadó magával tudja ragadni a közönséget élményt nyújtó mesélésével. A mesemondó mindig valami titokzatos világ kapuját tárja ki, magával invitálva hallgatóit. Az anyanyelv íze, szépsége hozzánk tartozik, mint csecsemőhöz a tej. A versenyt a gyermekkönyvhéten rendeztük. Délelőtt a kisebbek, délután a nagyobbak mesélésében gyönyörködhattunk. Bátorító, biztató, a mesékhez kapcsolódó bevezetéssel próbáltuk megteremteni azt a légkört, amely oldottabbá teszi a kis előadókat. A zsűri értékelésre félrevonult, mi pedig uzsonnával, teával vendégeltük meg a kifáradt próbázókat. A szakmai zsűri négy szempontot figyelembe véve döntött az aranyalma díjak odaítéléséről (előadásmód, szövegtudás, szép kiejtés, meseválasztás). Minden szereplő győztesen került ki a vetélkedésből, hiszen nem csak nekünk, hanem maguknak is meséltek, gazdagabbak lettek egy-egy történettel. A mesemondó versennyel sikerült a mese világát közelebb hozni a gyermekekhez.

Mesés kérdések

Vajon a jó tündértől mit kívánnának ma, amikor a társadalomban előtérbe kerülnek az anyagi szempontok, egyre kevesebb időt fordítunk egymásra, és ezt a gyerekek is megérik?

Ez adta az ötletet egy kérdőíves felméréshez, amelyet 1999-ben és 2004-ben is elvégeztem. Az összehasonlítás érdekes eredményt hozott.

A kedvenc mesehős tulajdonságainak alakulását és a kívánságok változását próbáltam nyomon követni. Azt tudakoltam, hogy milyen tulajdonságú hőssel szeretnének azonosulni, milyen gyakran olvasnak, mondtak-e nekik mesét kiskorukban, ki ajánlja az olvasnivalójukat, milyen vágyaik vannak. A válaszokból le lehet szűrni, hogy mi a gyerekek vágya, milyen családi háttér van mögöttük, mit nyújtanak számukra a könyvek, a mesék. Most az Andersen-mesék kerültek előtérbe, majd a magyar népmesék, a tündérmeséket a Grimm-mesék, a Vuk és a Harry Potter követte őket, míg öt évvel ezelőtt a Grimm-mesék hódították el az első helyet.

A kedvenc mesehős tulajdonsága 1999-ben leggyakrabban a kedves, bátor, jóságos, okos,

becsületos volt, 2004-ben a becsületos, bátor, őszinte, kedves, jóságos. Hogy miért került a becsületos az első helyre? A sok igazságtalanság, amely megérinti a gyereket, amellyel ő maga vagy családja szembesül, azt eredményezi, hogy azok a szereplők válnak példaképpé, akik ennek a tulajdonságnak a birtokosai: a legkisebb királyfi, a szegény vándorlegény, Süsü, a Kis herceg. Ha a gyermekben felmerülő probléma találkozik a megfelelő mesével, akkor a végén sikerül megtalálnia a megoldást, a mesében minden jóra fordulhat. A mese megadhatja a pozitív megerősítést, amit az irodalmi alkotás is közve-títhet. Így a gyermek meséitől egyenes út vezet-het a felnőttkori szépirodalomhoz.

Minden páros évben megrendezzük a mesehősök vakációját: mesevetélkedőt tartunk, kiadjuk a jelszót, hogy miután bezárult az iskola, csalogassuk elő a mesehősöket, nyissuk ki a mesék kapuját. A vetélkedőn az alsós korosztályok adnak számot a mesék rejtelmeiről, minden iskolát egy-egy csapat képvisel.

Könyvtárhasználati órák

1994 óta fogadunk általános iskolai osztályokat a könyvtárhasználati ismeretek elsajátítására. Ezeket az órákat havi rendszerességgel, a könyvtári ismereteket egymásra építve tartjuk. Az írás kezdetétől a kézikönyvtáron és a bibliográfiák szerkesztésén át az on-line katalógusig minden lényeges dologról szó esik. Az óra második fele kedvcsinálás az olvasáshoz, értékes szépirodalmi művek, érdekes ismeretközlő kiadványok ajánlása, felolvasás a legizgalmasabb részekből. A közös felolvasás, a játék a könyvekkel, a könyvekben zajlik. A foglalkozás végén az ajánlott művek találnak először gazdára. Az órákon részt vevő gyerekekből sikerül igazi olvasókat varázsolni. Minden alkalmat próbálunk megragadni, hogy egyre több diákot megnyerjünk az olvasásnak. Arra törekszünk, hogy a tévé, a számítógép ne tudja elfoglalni a könyvek helyét. Olvasóvá viszont csak úgy válnak, ha olvasnak és sok felolvasást hallgatnak, ezért van nagy feladata a gyerekkönyvtárosnak is.

Könyvfaló kerestetik olvasópályázat

2000-ben úgy éreztük, hogy szükség van az értékes szépirodalom, a klasszikus ifjúsági irodalom népszerűsítésére, mert a gyerekek sokkal szívesebben kölcsönöztek ismeretközlő irodal-

mat. Válogatva a magyar és a külföldi klasszikus gyermekirodalomból, a műveket röviden annotálva, ellenőrző kérdésekkel ellátva, különböző korosztályok részére elkészítettük a Könyvfaló kerestetik elnevezésű olvasópályázatunkat. Minden évben ünnepélyes keretek között, a magyar kultúra napján könyvfalókat hirdetünk. Értékeljük a leadott feladatlapokat, ha a művekhez rajzokat is készítenek plusz pontokkal növelhetik eredményeiket. Az összesítés után a tíz legtöbb művet elolvasó és legjobban feldolgozó nevező nemcsak Könyvfaló címmel és ajándék könyvvel, hanem szép irodalmi élménnyel is gazdagodhat. Például Nógrádi Gábor Pete Pite című regényét a megjelenés évében ajánlottuk, és azóta is slágerlistás. Néhány adat: 2000-ben 56 nevező volt 145 könyvvel, 2004-ben 199 pályázó 580 kötetel. Azok a gyerekek neveznek be elsőként, akik a mesén túljutottak és megigézte őket a betű varázsa. Sikerült átbillenteni az arányt a szépirodalmi művek javára. Békés Pál mondta, hogy az olvasó emberek zsugorodó táborán belül mind nagyobb a még mindig könyvet, leggyakrabban mesét bújó gyerekek aránya. Ha nincs magas színvonalú mese- és gyermekirodalom, akkor belátható időn belül a szó gyakorlati értelmében elfogynak az érzékeny és érző olvasók, akik az úgynevezett magas kultúra alkotásainak befogadóivá lehetnek. Ehhez a gondolathoz kapcsolódva szükség van a mesék megszerettetésére, hogy majd az értékes szépirodalmi műveket is szívesen olvassák a gyerekek. Dicséretes, hogy egyre több jó ifjúsági könyv jelenik meg a magyar és a világirodalomban, ami könnyebbé teszi a munkánkat.

Csütörtök jó foglalkozások

Igényfelmérés alapján szerveztük meg a közös felolvasást csütörtök délutánonként. Belekezdünk egy könyv olvasásába, aztán aki kedvet érez hozzá, az közénk ül és folytatja. Volt, amikor a legérdekesebb résznél hagytuk abba, ilyenkor alig várták a következő alkalmat, vagy ott-hon tovább olvasták. Már ezzel is elértünk valamit. Másik programunk az Ügyes kezek, kis mesterek a barkács sarokban. Itt kirajzolódik a közös alkotás öröme, a kisebbek nagyon kedvelik. Az évfordulókat figyelve az idén József Attila-totóval leptük meg a városi gyerekeket (sok résztvevő volt), majd megrendeztük a József Attila szavalóversenyt is. Minden iskolából je-

lentkeztek, öröm volt látni, hogy a vers sem áll távol tőlük. A legjobbakat a zalaegerszegi megyei könyvtár várta további versengésre.

Könyvfaló Olvasókör

A mi gyerekkönyvtárosaink is kapcsolódtak A nagy könyv mozgalomhoz, megalakították a Könyvfaló Olvasókört. Több találkozón beszélgettünk a gyerekekkel, népszerűsítettük a mozgalmat, az olvasást. Közös felolvasást, rajzversenyt hirdettünk a TOP 100-hoz, majd a TOP 12-höz. Kérdezz-felelek játékunk is a könyvekről szól, folyamatosan töltik ki az olvasókör tagjai. Vendégünk volt már *Kánay Adél*, *Nógrádi Gábor* és *Böszörményi Gyula*. Műveikhez totó készült, és a helyi televízióban népszerűsítettük az írókat.

Cimbora Klub

Egyre jobban kialakul a gyerekekben is a vágy, hogy szeretne valahova tartozni, ahol kíváncsiak a véleményére, játszhat, megoszthatja irodalmi élményeit, ismerkedhet a művészettel, alkothat. Ezt hivatott szolgálni a 2003-ban megalakult Cimbora Klub.

Az évtizedekkel ezelőtti televíziós Cimbora pár éve újraéledt. *Érdi Szabó Márta* megkeresésére és egy új érték létrehozása érdekében, *Kálnay Adél* József Attila-díjas író, tanító néni védnökségével és kollégáim támogatásával sikerült létrehoznom ezt a negyven-ötven főt számláló kis közösséget. A városi és a város környéki iskolákban 3.-4. osztályos tanulókat talált meg ez a meghívó, de a már jól ismert kis olvasók is csatlakoztak a cimborákhoz.

Az ünnepélyes cimborá-escü letétele után aláírtuk az alapító levelet, amely a cimborá-naplónkban található. Azóta hathetente nagyon tartalmas találkozókat tartunk. A tagok közül néhányan nyáron már részt is vehettek Zánkán a cimborá-táborban, decemberben a Budavári Palotában az országos cimborá-találkozón, később a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében a cimborá-karácsonyon mutatkozhattak be pályázatra írt verseikkel. A Balassi emlékévként alkalmából többen meghívást kaptak lengyelországi túrára, ahol Balassi nyomdokában jártunk. Balatonalmádiban is létrejött egy jól működő cimborá-klub, és egymásra találtunk! Meghívást kaptunk egy igazi téltemetésre, majd egy történelmi kalandjáték részesei lehettünk a nyár folyamán.

A kétnapos rendezvényen az almádi és a dunajvárosi gyerekek igazi cimborákká váltak. Mi is viszonztuk a vendéglátást, bemutattuk a Duna mellett elhelyezkedő városunk legszebb részeit, majd játékos vetélkedőt rendeztünk számukra. Legközelebb szeptemberben látogatnak el hozzánk, amikor egy római kort felidéző „Kő kövön marad”-programra (a kulturális örökség napjai idei mottója) várjuk vendégeinket. Nagyon jó lenne több ilyen klubot létrehozni, behálózni az egész országot, így egymás városait, azok múltját, jelenét is megismerhetnék a kis cimborák. A cimborá mozgalom nagy barátságokat hozna létre, közösen valami újat, szép értékeket képviselve. Kérem a lelkes gyermekkönyvtárosokat, hogy csatlakozzanak, bármilyen kéréssel fordulhatnak hozzánk, szívesen segítünk az elindulásban. Érdi Szabó Mártától sok segítséget kapunk. Továbbra is támogat minket, ahol tud, ott segít, iránymutatást ad. Minden egyes találkozót a foglalkozás témájához kapcsolódó feladatok előznek meg. A gyerekek mindenről tájékoztatást kapnak a könyvtárban elhelyezett Cimborá Híradóból. Sok közös élmény köti össze a cimborákat: van igazi cimborafánk, egy ezüstlevelű hárs baglyos emléktáblával, amit az egyéves születésnapunkra kaptunk, cimboráosvény a mottókkal („Hidd el, jó úton jársz, ha könyv az egyik legjobb cimborád!”), és kaptunk farönköket a fa köré két éves születésnapunkra. Így a fa alatt is tarthatjuk a találkozót. Ezeket az ajándékokat a Polgármesteri Hivataltól és kft.-től kaptuk. Van cimborapecsünk, cimboradinárunk (régii római pénz mintájára), amelyet az elvégzett feladatokért lehet szerezni. Ezt az önkormányzati pályázaton nyert ajándék könyvekre levásárolhatják.

A Cimborá Klub vendége volt *Tarcsai Szabó Tibor* író, *Laçfki János* költő és *Kalmár István* illusztrátor (őt örökös cimboratagnak fogadtuk, mivel már többször járt nálunk). Találkoztunk *Varró Dániellel*, és erre a tanévre is vannak terveink. Ez idáig szép rajzok, versek, mesék, ismertetések születtek, melyek az alkotófalán láthatók. A sok közös játék, alkotás még jobban összekapcsolta a cimborákat. A klub nyitott, a „kiöregedett” tagok helyett újabbak jönnek. Témáink voltak: szeretet, barátság, álmok, néma segítők a fák, zene-vers stb. Egy találkozó a sok közül: időutazás Mátyás udvarába. A programban szerepelt egy Mátyás-mese dramatizálása, a kor időben való elhelyezése, érdekességei,

játékos vetélkedő megelevenedő középkori alakokkal, majd reneszánsz táncok tanulása korhű jelmezben az „udvari táncmestertől” (a Dunajvárosi Táncszínház vezetőjétől). A városi tévé a gyermekműsorában bemutatja a találkozókat, így a néző gyerekeknek is tudunk feladatokat, rejtvényeket adni, ha megoldják őket, a klub vendégei lehetnek.

Sok szülő, pedagógus szívesen kapcsolódik be a foglalkozásokba, segít, támogat minket. Örömmel látják, hogy gyerekeik jó helyre járnak, jó dolgokat csinálnak.

Törökné Antal Mária

Az iskolai könyvtárak helye a pedagógiai programokban

Könyvtárostanárok
X. Nyári
Akadémiája
Szombathely,

2005. június 29–július 2.

Már három éve? Igen, három éve volt Debrecenben az utolsó nyári akadémia, ahol örömmel „háziasszonykodtam”, és most Szombathelyen voltunk, ahol *Horváthné Szandi Ági* tette ugyanezt, mindnyájunk nagy meglepetésére.

A tanácskozásnak a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola és annak gyakorló iskolája – a BDF Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és

Gimnázium – adott helyet. A megnyitó a főiskola tanácstermében volt, ahol *Gadányi Károly*, a BDF rektora köszöntötte a megjelenteket, majd *Iker János* rektorhelyettes, a Bolyai János Gya-

korló Iskola igazgatója mondta el gondolatait az iskolai könyvtárak feladatairól és azok helyéről a pedagógiai programokban.

Ezt követően Kovács Mária docens tartalmas előadását hallhattuk a *Könyvtárostánárok szerepe az iskolai könyvtárakban, felkészítésük a feladatra* címmel, ahol nem csak sok évtizedes tapasztalatait adta tovább a témával kapcsolatban, hanem az új kihívásokra adható válaszadásainkban is segítségünkre volt.

Délután műhelymunkára került sor. Intézménytípusonként beszéltek meg a speciális problémákat. Az általános iskolai könyvtárosok beszélgetését Fülöp Katalin (Szombathely) igyekezett mederben tartani, a középiskolásokét Budayné Baráth Blanka (Budapest), a kollégiumi könyvtárosokét Poharanszki Magdolna (Budapest). Az egyházi iskolák könyvtárosainak szószólója Lázárné Szanádi Csilla (Budapest) volt, míg az ÁMK könyvtárosainak problémáját Balogh Ernőné (Besenyeótelek) foglalta össze. Az iskolai könyvtári szaktanácsadók-szakfelügyelők tartalmas műhelymunkája Emmer Gáborné (Budapest) irányításával folyt.

Kellemes városnéző séta zárta az első napot, amelyen helyi idegenvezetőnk mutatta be a város nevezetességeit, történelmét.

A második nap délelőttiéről emlékezetes marad Tóth Viktória könyvtárostánár problémafelvetése, mivel nagy segítséget jelentenek mindennapi munkánkban az általa összegyűjtött (és kezünkbe is adott), a munkánk jogi hátterét megalapozó legfontosabb jogszabályok.

Ezt követően Kozma László, az Oktatási Minisztérium vezető főtanácsosa üdvözölte a Nyári Akadémia résztvevőit. Régi ismerősünk, Kenyéri Katalin, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Könyvtári Főosztályának jogásza folytatta Tóth Viktória témáját, és beszámolt a minisztérium könyvtári fejlesztéssel kapcsolatos terveiről. Hock Zsuzsa, a Fővárosi Pedagógiai Intézet vezető szaktanácsadója a *könyvtárosok etikai kódexének* munkálatairól számolt be, főleg annak a könyvtárostánárokat is érintő pontjairól.

A délelőtti programot a Városmajori Gimnáziumban tanító kollégák beszámolóival zárták a *Tanárok új szerepben a katedrán*, illetve *A könyvtárismeret szaktárgyi integrációja* témákban, Mit profitál a szaktanár a könyvtárból? címmel. Az

iskolai könyvtárban tartott szakórákra való felkészülésükről és azok lebonyolításáról osztották meg gondolataikat. Elmondásuk szerint bár háromszor többet kell készülniük az ilyen típusú órákra, mint a „rendesekre”, megéri, mert a gyerekek aktívabbak, a más órákon visszahúzódnak „kivirulnak” ilyenkor. Az óra végi tesztek és érdemjegyek is igazolják ezeknek az óráknak a létjogosultságát. Minden iskolában elkelnének az ilyen lelkes kollégák!

Dömsödy Andrea, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum (OPKM) munkatársa a könyvtári (szak)órákkal szemben támasztott követelményekről tartott előadást.

A délutáni foglalkozások különböző helyszíneken zajlottak. Az *Ötlebörze-módszertan-tapasztalatok kicserélése* cím mellett a tartalom a résztvevőkre volt bízva. Az általános iskolai könyvtárosok Fülöp Katalin könyvtárostánár második otthonába, a Paragvári Általános Iskolába látogathattak, a középiskolai könyvtárosokat a Nagy Lajos Gimnáziumban Kovácsné Bödei Ágota várta, és akik az iskolai könyvtári PR-tevékenységről akartak hallani, gondolataikat kicserélni, azok a tanácskozásnak otthont adó iskolai könyvtárban maradhattak Bognárné Lovász Katalin főiskolai tanársegéd irányításával.

A nap zárásaként Barki Katalinnak, a BDF Könyvtára igazgatójának élvezetes előadása hangzott el *Elektronikus információszolgáltatások az iskolai könyvtárakban* címmel. Sok hasznosítható megoldást, modernizációs ötletet kaptunk tőle is.

Az esti baráti találkozón Szombathely alpolgármestere, Feiszt György, majd Iker János, a BDF rektorhelyettese köszöntött bennünket, majd a csodálatos „svédasztal-költemény” elpusztítása közben jó hangulatban, az asztalok között vándorolva és beszélgetve „váltottuk meg a vi-

lágot”, idéztük az elmúlt évek vándorgyűléseit, és nevtünk jókat gyengeségeinken.

A záró nap délelőttjén *Balogh Mihály*, az OPKM főigazgatója osztotta meg töprengéseit időszerű iskolai könyvtári kérdésekről. Majd egyesületünk elnöke, *Bondor Erika* vállalta a moderátor szerepét, felhívva figyelmünket az egyesület és a szakma néhány aktualitására.

Nagy munka volt, de megérte, hogy a határon túli iskolai könyvtárosokat is vendégül láthattuk. A Felvidék, Kárpátalja, Erdély és a Délvidék képviselői számoltak be a náluk folyó munkáról, szervezeteikről, lehetőségeikről, gondjaikról. A pódiumbeszélgetés utáni címcserék már az összefogás és a segítségnyújtás újabb lehetőségeit is jelenthetik...

A délelőtt hátralevő részében a köszönő szavak mellett a „szereplők” összefoglaló gondolatait hallhattuk. Délután mód nyílt vendéglátó-szervező háziasszonyunk birodalmának, a Bolyai Gyakorló Iskola könyvtárának megtekintésére is, majd *Gerölyné Kölkedi Éva*, a Vas megyei Pedagógiai Intézet szaktanácsadója foglalta össze a megyei iskolai könyvtárak helyzetét.

Bondor Erika zárszavában megköszönte a 110 résztvevő aktivitását. Javasolta, hogy igyekezzünk megteremteni az együttműködés lehetőségeit a szaktanárokkal, más iskolai könyvtárakkal, közművelődési és szakkönyvtárakkal, könyvtáros és pedagógus szakmai szervezetekkel egyaránt. Ezt teszi a Könyvtárostánárok Egyesülete is, mikor az ISZE-vel tervez közös képzéseket, vagy a Történelemtanárok Egyesületének kezdeményezéseibe kapcsolódik be, de a Magyar tanárok Egyesületével is voltak közös szakmai programjaink, megmozdulásaink az év folyamán, valamint közösen pályáztunk az MKE Gyermekkönyvtáros Szekciójával.

Munkánk hatékonyságát, ezáltal elismertségünket is fokozná a képzésekben való aktívabb részvételünk. Ennek lehetőségeit is ismertette elnökünk. Kapcsolattartásunkat igyekszünk erősíteni, az eddigi levelezőlisták mellett készül a KTE honlapja is – várhatóan október folyamán indítjuk el.

Programsorozatunk végén köszöntöttük a friss MKE-emlékérmes *Tóth Józsefnét*, majd *Ugrin Gábornét*, aki kezdeményezője és elindítója volt a könyvtárostánárok két-három évenként tartott nyári akadémiájának. Megköszöntük helyi szervezőnk, *Horváthné Szandi Ágnes* nagyon alapos

és előrelátó szervezőmunkáját, majd a stafétabot átadásával zárult az ezúttal kerek számú, tizedik nyári akadémiánk.

A menedzselés, arculatteremtés, marketing és a könyvtárostánári mentálhigiéné „jelszavakat” kaptunk útravalóul a következő jelmonddal együtt: „Ahhoz, hogy megjósolhassuk a jövőt, találjuk ki mi magunk!” 2007-ben – terveink szerint – Kecskeméten rendezzük meg ezt a hagyományos találkozót, ahol *Tóth Józsefné* és *Kiss Anna* vállalta a szervezési-előkészítési feladatokat.

Juhászné Belle Zsuzsa
Debrecen

Évfordulók – a Könyvtárostánárok X. Nyári Akadémiája űrügén

A könyvtárostánárok több említésre méltó eseményre, fényes napra emlékezhetnek az utóbbi hónapokban. Volt ezek között országos vagy kisebb közösséget érintő, néha egyéni évfordu-

ló. Bánatos vagy derűs óra. Néhányat megemlítek az engem közelebből érintettek közül.

Az elmúlt év szeptemberében el kellett búcsúznunk *Patona Ferencné* könyvtárostanártól, az országosan kiemelkedő, kiváló szakembertől, kollégától, édesanyától. 2005. március 12-én lett volna hatvanéves. (Az Iskolakönyvtáros 2005. évi 1-2 számában búcsúztak tőle veszprémi kollégái.) Bánatot hozott az idei év első fele is: utolsó útjára kísértük *Ottovay Lászlót*, aki az Országos Széchényi Könyvtárban (OSZK) és a Magyar Könyvtárosok Egyesületében (MKE) töltött hosszú évek alatt számtalan területen rendszeresen segítette munkánkat, akár könyvtárszakmai, akár civil szervezeti problémákkal kerestem fel. *Óvári Sándorral* halála előtt néhány héttel beszéltük meg, hogy tanácsaival segíti a Bod Péter Társaság munkáját – szomorúan vettem részt augusztusi temetésén.

Erőt adó volt ugyanakkor több évforduló. Milyen nagyszerű, hogy nyolcvanadik születésnapja alkalmából *Gerő Gyulára*, az igaz emberre és hű, neves szakemberre hívhattuk fel a fiatalabbak figyelmét! Emlékezetes, örömmel teli, bensőséges órákat töltöttünk együtt a Bod Péter Társaságban, amikor a mai napig aktív, értékes munkát végző, nyolcvanéves *Apai Bélánét*, majd a hetvenöt éves *Somkuti Gabriellát* köszöntöttük tagjaink közül.

Jó volt együtt lenni sok régi kollégával a gödöllői vándorgyűlés második napján. Említettük az ülésen: hetvenéves az MKE, harminc évvel ezelőtt gondolkodtunk együtt Egerben a könyvtárosi etikáról. (Most is velünk volt többek között *Románné Marika*, *Győri Erzsébet* és *Walleshauzen Gyula*, aki akkor Könyvtáros-hivatás-könyvtáresetika címmel tartott tartalmas előadást.)

Ez előtt húsz éve voltunk ugyancsak Gödöllőn vándorgyűlésen. Ha visszatekintünk, mennyi eredményes lépést sorolhatunk fel! Minden hozzászóló által elismert alkotást kapunk most *Papp Istvántól*, aki egy bizottsággal a könyvtáros etika kódexének készítette el a tervezetét. Milyen hatalmas fejlődésnek lehetünk tanúi a városban! Láthattuk a régi kastély és a városi múzeum megújulását. Megtekinítettük a sokak számára példát nyújtó új városi könyvtárat, mely a város polgármestere, az építészek és a könyvtár munkatársai közös akaratának az eredménye.

Szívesen gondolok többek között az MKE Olvasószolgálati (korábban Ifjúsági) Szekciójának harminc évére (lásd Nemes Erzsébet–Kocsis István: *Visszatekintő* c. kiadványa, Budapest, MKE Olvasószolgálati Szekció, 2004. 137 p.), az Olvasókörök Országos Szövetségének tizenöt évére (az első elnök, *Hajdú Géza* mellett a tikári teendőket láttam el), a Bod Péter Társaság tizenöt évére és a nyári akadémiákra. Ez utóbbiak jelentették 1983 és 1991 között számomra a legtöbb gondot, a legnagyobb felelősséget az iskolai napi munkámon kívül. 1983 óta most a tizedik alkalommal került sor a Könyvtárostanárok Nyári Akadémiájának megrendezésére.

Az iskolai könyvtárosoknak nem volt külön civil szervezetük a XX. század utolsó harmadáig. A mai Olvasószolgálati Szekció elődjének, az MKE Ifjúsági Szekciójának életében vettünk részt többen a középiskolákból az 1970-es években. Az Ifjúsági Szekció titkáráként kezdeményeztem a tanárok részére a nyári szünetekben egy egyhetes szakmai munkát (amilyent mint énekstanár 1961-től élveztem Debrecenben, a nemzetközi kórusfesztivál hetében, kétévenként). Az akadémia gondolatát 1982 nyarán vettem fel. *Szentmihályi* tanár úr (ELTE) biztatására kezdtem el a szervező munkát. Az 1982/83-as tanévben sikerült először megvalósítani tervemet. Huszonkét évvel ezelőtt, a tanév végén, 1983-ban küldhettem szét a meghívókat az I. Nyári Akadémiára.

Mi volt az alapvető gondolatom, amikor szerveztem-vezettem az első öt akadémiát? Lehetőséget kívántam biztosítani a gyakorló pedagógusok közös módszertani munkájára, néhány elméleti kérdéssel foglalkozó előadás előtt, illetve után. Közös pontokat kerestem a közoktatási és a könyvtári ágazat, valamint az elmélet és a gyakorlat között. Ennek érdekében történt néhány kiváló szakember felkérése előadás megtartására, valamint évről évre több könyvtárostanárral megszólaltatása (konzultációkat vezettek, korreferátumokat és bemutatókat tartottak).

Mi volt a Nyári Akadémia lényege? Alapvető szempont volt az, hogy *elmélyülten dolgozzunk együtt* egy hétig *egyetlen* szakmai kérdésen. Ez egy lényeges elhatározás volt, amikor *Ambrusné Szalay Katalinnal* (akkor: OPI) megbeszéltem tervemet az első akadémia előtt. Abban az időben ugyanis a szűken vett tapasztalatcserére, a

már kipróbált lépések megismertetésére a helyi munkaközösségi keret jó volt. A hazai és külföldi tágabb körrel való kapcsolatok kiépítésére nagyszerű alkalmat nyújtottak az MKE vándorgyűlései, ahol célunk volt, hogy mindig más megyében, minél nagyobb számban jelenjenek meg, tanuljanak és tanítsanak, ismerkedjenek másokkal és mutassák meg magukat az iskolai könyvtárban dolgozók is.

Milyen hiány pótlására szolgált az akadémia? Sem az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, sem az Országos Pedagógiai Intézet, sem a Könyvtártudományi és Módszertani Központ nem folytatott az 1980-as években kutatást a szakképzett (főleg közép-) iskolai könyvtárosok körében. A felsőoktatási képzésben a hallgatók hiányos felkészítést kaptak a közoktatási könyvtárakat tekintve a leglényegesebb területről, az iskolában végzendő olvasószolgálat speciális kérdéseiről: olvasáslélektan, a tanulás tanítása, olvasásszociológia, a kérdéskultúra kérdései, helyi könyvtárhasználati tematika (mai szóval: helyi tanterv) készítése, tanár és diák igényének fejlesztése egyénileg és csoportosan, a tantestülettel való kapcsolat módszertani és etikai kérdései, az egyéni és a csoportos foglalkozások speciális lehetőségei a könyvtárostanárok munkaidejében, munkafényképek készítése és elemzése stb.

Végül az 1983 és 1991 közötti évekből néhány adatot közlök, az első öt akadémiáról:

1983: Az iskolai könyvtár mint a könyvtárügy része (Budapest)

1985: Olvasásfejlesztés könyvtári eszközökkel (Budapest, Veszprém)

1987: Iskolai könyvtárosok pedagógiai munkája (Budapest, Kunszentmiklós)

1989: Könyvtár az iskolavezetésben, vezetés a könyvtárban (Budapest, Aszód, Gödöllő)

1991: A tájékoztató szolgálat egyes kérdései az iskolai könyvtárakban. Kommunikáció, kérdéskultúra (Budapest)

Ma, huszonkét év múltán is vallom:

– pompás dolog munkaközösségekben találkozni évente két-három alkalommal,

– csuda vidám, kellemes élmény országot-szakmát megismerni a vándorgyűlésen, sok újat halani az MKE ülésein,

– égetően kell a *nyüzsgéstől mentes, elmélyült munkát igénylő*, „élenjáró” szakemberek számára tervezett Nyári Akadémia.

Ezért örültem, hogy hivatástudó utódaim megszervezték a tizedik akadémiát, ahol a szombathelyi, budapesti és más könyvtárostanárok közzé teheték tudásukat, mi, hallgatók pedig tanulhattunk tőlük.

Várjuk a következő nyári akadémiát!

Ugrin Gáborné
ny. könyvtárostanárné

„Hivatása könyvtáros”

– két kiváló szakemberről –

„Hivatása könyvtáros” – ezt választotta harminchetedik vándorgyűlése címéül a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE). A vándorgyűlés témái között szereplő kérdések, mint a könyvtáros szerepe a társadalomban, a könyvtáros hivatás, a könyvtáros etikai kódex, valóban állandó témái szakmai vitáinknak, ezért indokolt volt napirendre tűzésük. E kérdések vizsgálata közben újra és újra felmerül, hogy a társadalom sem erkölcsileg, sem anyagilag nem becsüli meg kellőképpen munkánkat. Természetesen ezeknek a megállapításoknak van valóságos alapjuk, azonban joggal merülhet fel a kérdés, hogy vajon a könyvtáros szakma felismeri-e és megbecsüli-e kiváló kollégáit. Azokat, akik itt dolgoznak közöttünk és akik, ha nem is az országos média keresztútjében, de azért széles körben ismertek dolgoznak a „tudásalapú társadalom” megvalósításáért, a könyvtáros szakma megbecsültségének növeléséért.

Akik jelen voltak a Társadalomtudományi Szekció Innováció és mindennapok: az alkotó könyvtáros című szekcióülésen, elsőként *Jónás Károly* és *Villám Judit* előadását hallgathatták meg a következő témában: Történelem – politika: kézikönyvekkel az olvasó és a tudomány szolgálatában.

Vajon tudjuk-e, hogy mennyi szakmai munka a feltétele egy ilyen előadás megtartásának, vajon érdekel-e bennünket annak a két embernek az élete, akik nem romantikus fellángolásból választották a könyvtáros hivatást – ketten együtt már több mint négy évtizede könyvtárosok –, vajon elhiszük-e, hogy ilyen emberek azok, akik megteremthetik a könyvtáros szakma becsületét? Elkötelezettségükre, hivatásszeretetükre, szakmai munkájuk színvonalára, a könyvtáros szakmáért történő társadalmi szerepvállalásukra gyakran

gondolok más kollégák példájával együtt, amikor az etikai munkabizottságban kell javaslatokat megfogalmazni a könyvtárosokra vonatkozó etikai szabályokkal kapcsolatban.

Azt gondolom, hogy a társadalmi megbecsülés egyik jele az, ha az elismert könyvtárosok életútját bemutatjuk, szakmai és társadalmi sikereiket, valamint közéleti szerepvállalásaikat nyilvánossá tesszük. Ez is hozzájárul ahhoz, hogy reális képet alakíthassunk ki szakmánk társadalmi megítéléséről. Jónás Károly augusztus 20-ai alkalmából kapott Szinnyei-díjat, Villám Judit július 1-jén kapta meg a Közszolgálatért és az Országgyűlésért Díjat. Ez adja aktualitását könyvtárosi életútjuk bemutatásának.

Az Országgyűlési Könyvtárban több évtizedes munkakapcsolat alapján jól ismerem mindkét kolléga tevékenységét, mégis úgy gondolom, az a leghitelesebb, ha néhány kérdéshez kapcsolódóan ők mondják el könyvtárosi életútjuk legfontosabb állomásait.

Egy rövid beszélgetés nem alkalmas arra, hogy teljes életutakat áttekintsük. A kép, ami így kirajzolódik, töredékes lesz, de szeretném, ha az általatok legfontosabbnak ítélt mozzanatokat felelevenítenétek.

Jónás Károly: 1971-ben magyar-történelem szakon végeztem az Egri Tanárképző Főiskolán, majd 1973-ban történelem kiegészítő szakon kaptam másoddiplomát az ELTE bölcsészkarán. 1980-ban A Képviselőházi Könyvtár története 1918–1939. című disszertáció megvédésével bölcsészdoktori címet szereztem az ELTE bölcsészkarán. 1971-től 1980-ig az Országgyűlési Könyvtár olvasószolgálati osztályán tájékoztató könyvtárosként, 1980-tól 2004-ig az osztály vezetőjeként dolgoztam, 2004-től a Képviselőtájékoztató osztályon vezető főtanácsosként tájékoztató könyvtáros és a Magyar Parlamenti Gyűjtemény tudományos kutatója vagyok. 1976-ban Kiváló Munkáért Kitüntetésben részesültem, 1999-ben az Országgyűlés elnöke által létesített Ghyczy-díj tulajdonosa lettem. Több könyvet írtam, cikkeim és tanulmányaim különböző könyvtári és történelmi szakfolyóiratokban jelentek meg.

Villám Judit: 1986-ban végeztem az ELTE BTK magyar nyelv és irodalom-történelem szakán. Még egyetemista koromban két évig a Nyelvészeti Tanszék könyvtárában dolgoztam könyvtárosként. Ezután az MTA Nyelvtudomá-

A képen Villám Judit és Jónás Károly

ny Intézetében tudományos segédmunkatársként részt vettem a Történelmi Etimológiai Szótár német nyelvű változatának megírásában. 1993-tól az Országgyűlési Könyvtár Képviselőtájékoztató osztályán dolgozom tájékoztató könyvtárosként. 1996-tól a Magyar Parlamenti Gyűjtemény gyűjteményvezetői feladatait is ellátom. Alapvető feladatomban a képviselők és a nyilvánosság tájékoztatása, valamint a gyűjteménnyel kapcsolatos munkák irányítása. Fő kutatási területem az országgyűlés története. 2002-től az MKE Társadalomtudományi Szekciójának titkára vagyok.

A vándorgyűlésen való közös szereplések hosszú múltra visszatekintő együttes munka újabb állomása volt. Hogyan kezdődött ez és milyen események kötődnek hozzá?

J. K.: A '80-as évektől számos könyvtártörténelmi írásom jelent meg, ezek – mivel az Országgyűlési Könyvtár a parlament részeként tevékenykedett – ezer szállal kapcsolódtak a Magyar Országgyűlés történetéhez, amelyre szintén kiterjesztettem kutatásaimat.

Villám Judit könyvtárba kerülése után hamarosan kiderült közös érdeklődési körünk, közös kutatási területünk. A Magyar Parlamenti Gyűjtemény ekkor még szervezetileg az én osztályomhoz, vagyis az olvasószolgálati osztályhoz tartozott, mindkettőnk szaktájékoztató tevékenységének ellátása folyamatos munkakapcsolat kialakulásához vezetett.

1996-ban a gyűjtemény Judit gyűjteményvezetői kinevezésével a képviselőtájékoztatói osztályhoz került, s az országgyűlés történetével és működésével kapcsolatos kérdések megválaszo-

lásában folytattuk gyümölcsöző együttműködésünket, amely – úgy érzem – mindkét osztály szempontjából eredményesnek bizonyult. Több közös kézikönyvünk és tanulmányunk jelent meg. Ezek közül a 2002-ben az Országgyűlés által kiadott *A Magyar Országgyűlés elnökei 1848–2002* című almanachot és a 2004-ben az Országgyűlési Könyvtár és a Miniszterelnöki Hivatal közös gondozásában napvilágot látott *Magyar kormányprogramok 1867–2002* című kétkötetes munkánkat említem meg.

V. J.: Kutatói tevékenységemet a könyvtárban is folytattam, rendszeresen publikáltam. Az együttes munkavégzés kedvezően hatott a közös kutatási tevékenység ösztönzésére is. A Jónás Karcsi által említett előzményeket követően tehát nem tekinthető véletlennek, hogy a '90-es évek végétől a parlamenti üléseken bemutatott kormányprogramok gyűjtőmunkálatainak – ezeket egyéni történelmi érdeklődésünktől indítva még külön kezdtük el – folytatását már összefogással és hatékony munkamegosztással fejeztük be. A házelnökök életrajzát tartalmazó könyv megírására Jónás Karcsit kérte fel könyvtárunk főigazgatója, és nagy megtiszteltetés volt, hogy Karcsi engem választott szerzőtársnak.

J. K.: Közös tevékenységünket tovább segítette egy fontos esemény: 2004 második félévétől az olvasószolgálati osztályról áthelyezéssel a Magyar Parlamenti Gyűjtemény munkatársa lettem. Ez a tény önmagában is növelte együttműködési lehetőségeinket, azóta – a közösen nyújtott olvasótermi tájékoztatások, szolgálatok mellett – számos közös parlamenti kiállítás, közösen összeállított országgyűlési háttérkiadvány született. Ezekkel egyidejűleg komoly kutatásokat igénylő feladatokat is kaptunk, amelyek 1848-tól az országgyűlési elnökökkel és alelnökökkel kapcsolatos dokumentumok, tárgyak összegyűjtéséből kialakítandó elnöki archívum létrehozása és gondozása címszóval foglalható össze. Természetesen egyéb közös munkáink is vannak, s jó néhány szakmai kérdésben vagy összevetésen együtt szerepelünk, ilyen volt a vándorgyűlés is.

**

Az elmondottakból is jól érzékelhető az Országgyűlési Könyvtár munkájának két leglényesebb mozzanata: az, hogy egyaránt kell az Országgyűlés jogalkotó tevékenységét a lehető legszélesebb értelemben segítenünk, és ugyan-

ilyen elkötelezettséggel kell a nyilvánosság szolgálatában az országos szakkönyvtári feladatainkat is ellátnunk.

Jónás Károly és Villám Judit közös munkája szimbolikusan jeleníti meg az Országgyűlési Könyvtár kettős funkcióját. Egyikük életútjának nagy része elsősorban a nyilvános olvasóközönnyel, másikuké inkább a parlament könyvtári kiszolgálásával fonódott össze. Egyik könyvük az Országgyűlés elnökeivel, illetve az intézmény történetével, másik könyvük a kormányprogramokkal, ezáltal az ország történetével foglalkozik. Villám Juditot *Szili Katalin*, az Országgyűlés elnöke tüntette ki a képviselőtájékoztatási tevékenységben, a Magyar Parlamenti Gyűjtemény gondozásában elért sikereiért és publikációs tevékenységéért. Jónás Károlynak a Nemzeti Kulturális Örökség minisztere, *Bozóki András* adott díjat több évtizedes tájékoztatói, vezetői és kutatói tevékenységéért.

Jónás Károly és Villám Judit példája azt mutatja számomra, hogy a könyvtáros egyidejűleg lehet a szakma elmélyült ismerője és sikeresen publikáló szakember, valamint – ami nem kevésbé fontos – szerethetik kollégái is.

Jónás Károlyról és Villám Juditról méltán mondhatjuk: „Hivatása könyvtáros!”

Redl Károly

KÖNYVTÁROSOK 37. VÁNDORGYŰLÉSE

